

ÚVOD DO SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY OSOB SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

Lenka Mitrychová

FINKOVÁ, D., RŮŽIČKOVÁ, V., STEJSKALOVÁ, K. *Úvod do speciální pedagogiky osob se zrakovým postižením*. Olomouc: UP, 2010. ISBN 978-80-244-2517-7

Zatím první část z plánované řady devíti publikací vydaná na Ústavu speciálněpedagogických studií Univerzity Palackého, zabývající se problematikou osob se zrakovým postižením. Zamýšlená e-learningová podoba má být úvodní studijní materiál pro studenty speciální pedagogiky osob se zrakovým postižením (tyflopédie, oftalmopédie), a reakcí na zvyšující se zájem o zpřístupnění vzdělávání. Tato multimediální pomůcka vzniká a je spolufinancována ESF a MŠMT ČR.

Publikace v rámci svých sedmi kapitol postupně seznamuje čtenáře s vymezením speciální pedagogiky osob se zrakovým postižením pomocí základních pojmů, klasifikací zrakových vad a jejich příčin, projevů a důsledků, jejich diagnostikou a s poskytováním komplexních služeb jedincům s různým stupněm zrakového postižení.

Velmi zdařilá grafická úprava svědčí o dobře promyšleném konceptu multimediální učebnice. Autorky zvolily osvědčený způsob členění textu do bočních distančních ikon. Čtenář tak díky seznamu použitých ikon má možnost snadnější orientace oproti klasickému textu. Ve stručnosti je obeznámen s obsahem a cíli jednotlivých kapitol, upozorněn na podstatné pasáže textu, jsou mu nabídnuty odkazy na literaturu, náměty pro další studium i zpětná vazba formou otázek a úkolů.

Výkladový text je doplněn obrázky a působivými videoukázkami, které překračují rámec klasické učebnice a podněcují k hlubšímu zamyšlení.

První kapitola uvádí čtenáře do problematiky speciální pedagogiky osob se zrakovým postižením jako vědní disciplíny. I přes dosavadní terminologickou nejednotnost mezi odborníky, autorky dle mého názoru velmi elegantně vystihly podstatu, cíle a postavení tyflopédie jako vědní disciplíny z pohledu

ostatních spolupracujících věd, a tím zdůraznily její suverenitu a současně mezioborovou propojenost.

Druhá kapitola se zabývá terminologií užívanou ve speciální pedagogice osob se zrakovým postižením, klasifikací zrakových vad a velmi přehledně zpracovanou anatomií zrakového analyzátoru. Za velmi užitečný považují slovníček terminologických pojmů doplněný vystižnými obrázky, který zpřístupňuje text nejen zainteresovaným zájemcům bez nutnosti dohledávání v dalších zdrojích.

Obsah třetí kapitoly dále rozvíjí etiologii, symptomatologii, patogenezi a terapii jednotlivých zrakových vad, vztahující se k jednotlivým strukturám oka. Znalosti oftalmologie jsou zpracovány tak, aby je mohl využít nejen speciální pedagog v rámci uplatnění procesu komplexního přístupu. Za velmi výstižné a přehledné lze považovat i grafické zpracování výskytu příčin nejčastějších zrakových vad a onemocnění. Autorky dle mého názoru dále vystihly velmi uchopitelným způsobem ty nejfrekventovanější vady. Strohý popis nerušeného způsobu vidění názorně deklarují simulační obrázky a videa. Pro studenty mi přijde toto řešení jako velmi šťastné, jelikož je nenutí k pouhému „biflování“ definic a umožňuje konkrétní představu omezení zrakovou vadou.

Diagnostická kritéria a multidisciplinární přístup komplexní diagnostiky je zpracován ve čtvrté kapitole. Jako stěžejní diagnostický přístup je blíže popsána podoba oftalmologických, psychologických a následně pak speciálně-pedagogických vyšetření. Myslím, že čtenář kladně ocení i jednotlivé ukázky diagnostického testování.

Pátá kapitola se zabývá klasifikací osob se zrakovým postižením podle kritérií vědních odborů. Jako velmi výstižné, vzhledem k nemožnosti jednotné klasifikace, se mi jeví užití slova vhléd. Autorky upozorňují na rozdílnost nejen medicínského a speciálně pedagogického úhlu pohledu a kritéria, která jsou brána v potaz. Z této kapitoly je pro mne jasně čitelný odkaz a poslání speciální pedagogiky, že na člověka s postižením je třeba nahlížet především jako na jedinečnou lidskou bytost, nikoli na „chodící diagnózu“.

Propojit informace z předešlých kapitol s příčinami, důsledky a kompenzačními činiteli pro jednotlivá zraková postižení si dává za úkol kapitola šestá. Čtenář má možnost blíže přemýšlet o možnostech a omezeních způsobených jednotlivými postiženími v širším psychologickém a sociálním kontextu běžného života.

Na tuto problematiku navazuje sedmá kapitola, která zpracovává možnosti využití komplexních služeb ve státním a neziskovém sektoru. Za velmi přínos-

né považují zveřejnění grafické podoby konkrétních stránek příslušných resortů s patřičnými hypertextovými odkazy, tedy možnost přímého hledání dalších podrobností. Jelikož je oblast komplexních služeb neziskového sektoru široká, zmíněny jsou stěžejní organizace jako Střediska rané péče, SONS, Rekvalifikační a rehabilitační středisko Dědina. Za podstatnou považují informaci o efektivitě těchto služeb v rámci návaznosti a propojenosti vzhledem k věku klientů, jejich potřebám a přáním a možnostem nabídky konkrétních služeb.

Následuje shrnutí všech použitých literárních zdrojů.

Myslím, že publikace naplnila svůj účel uvést do problematiky osob se zrakovým postižením. Nesnaží se působit, že poskytuje „patent na rozum“ množstvím informací, které spíš než poučovat mají čtenáře zaujmout a podnítit k hlubšímu bádání. Zcela vhodně se z mého pohledu k tomu jeví i odkazy na relevantní literární zdroje ihned pod každou kapitolou. Z díla je jasně cítit snahu autorek nezahltit studenty teorií a slovními formulacemi, poskytnout ucelený a systematický vhled a současně vytvořit si pomocí sdělených faktů vlastní prostor pro přemýšlení. Velmi jsem ocenila provázanost jednotlivých kapitol a jejich ucelenost.

Tato publikace je odpovědí na současný trend zpřístupňování vzdělání opravdu široké vrstvě zájemců. Jelikož se jedná o první část, s klidným srdcem mohu říci, že se těším na obsah následujících částí.

Kontaktní adresa

Mgr. Lenka Mitrychová

doktorandka Ústavu speciálněpedagogických studií

PdF UP v Olomouci

e-mail: lenka.mitrychova@seznam.cz